

טיפ טיפה

מהאגודה

כללים לטיפוח הגינה
בבית המשותף וחסכון במים

דבר מנכ"ל

אנו באגודה לתרבות הדיור פועלים בכל זרך וזמן, כדי להעניק לכם את מרב האינפורמציה, שתסייע לכם לשמור ולנהל באופן תקין את ענייני הרכוש המשותף החל מיום הצטרפותכם לאגודה ובמשך חברותכם בה.

במהלך השנים, הצטברו באגודה טיפים רבים במגוון נושאים, אותם החלטנו לקבץ ולערך בחוברת אחת, כדי לחסוך מכם את אותן "חוויות" שחוו נציגויות שכמותכם בעבר.

אני שמח להגיש לכם, פרק נוסף וחדש מסידרת "טיפ טיפה" מהאגודה העוסק הפעם בעצות וטיפים מקצועיים על טיפוח הגינה בבית המשותף.

הקדמה

המחסור במים הופך לבעיה שמחמירה משנה לשנה, כשבמקביל, קיים הרצון והצורך הטבעי שלנו כבני אדם ב"ריאה ירוקה" בסביבת מגורנו הכוללת גינה יפה, נקייה ומטופחת. במאמר זה, נציין מספר כללים, שבעזרתם נקבל מצד אחד גינה יפה בסביבת הבניין בכל ימות השנה ומנגד עם הוצאות מים קטנות יחסית, המצריך מינימום טיפול וללא צורך בתחזוקת גינה שבועית קבועה של הגנן מה שיביא לחיסכון מידי בהוצאות השוטפות של וועד הבית בסעיף "תחזוקת הגינה". הנושא יתרום גם לאיכות חיינו ואיכות הסביבה בכך שנהנה מכמות רעשים מופחתת, פחות אדי עשן ואבק, הנגרמים לעיתים קרובות ע"י הגננים עצמם (בעיקר ע"י מפוחי עלים ומגזמות שבשימוש הגננים).

זמן האביב והקיץ הבא, שלאחריו הוא הזמן המתאים ביותר להקמת גינה חדשה סביב הבניין או שיפור וטיפוח מראה הגינה הקיימת. לאחר שבדקנו מה הצורך החשוב ביותר לנו כרגע בסביבת הבניין כמו: שבילים, פינות ישיבה והצללה, פחים, תאורת כניסה (הקודמים לשתילת צמחים) ולאחר שוועד הבית בהתייעצות ושיתוף הדיירים כמוכן בדק מה גובה התקציב לטיפוח סביבת הבניין (חוץ מהתקציב המוקצה לתחזוקת הבניין וסביבת הבניין).

ניתן לגשת לשלב הראשון התכנון:

בשלב הזה מחליטים על סדר העדיפות, איזה חלק בגינה ראוי לטיפוח, שימור, חידוש, היות ולפעמים עקב הגבלה בגובה התקציב, אין אפשרות לדיירי הבניין לטפח ולחדש את כל סביבת הבניין. לכן, לבחור את השטח המסוים אשר יטופל ראשון כמו: חזית הבניין שראויה לטיפול בסדר עדיפות ראשוני, היות וזהו הרושם הראשוני במראה של אורח או דייר השב לדירתו בסוף יום עבודתו.

לאחר שנטפח ונחדש את חזית הבניין בעזרת התקציב השנתי של וועד הבית, נוכל להפנות בשנה הבאה את התקציב החדש לטיפוח חלקו האחורי של הבניין או צדדיו.

תכנון נכון

נאמר: "סוף מעשה במחשבה תחילה"

המפתח לקבלת גינה הצורכת כמות מים מינימלית, המתאימה לאקלים ולסביבה, לתקציב המוקצה לאחזקת הגינה, הממלאת את ייעודה וזוכה לשימוש רב ומחזיקה לאורך שנים, יתקיימו רק אם יבוצע תכנון ומחשבה לגבי סביבת הבניין בשלב הראשוני עוד לפני הקמת הגינה ושתילת הצמחים וזאת באמצעות תכנון: דרכי גישה לבניין לחנייה ולפחים, שיפועים, ניקוז המים, צמחייה, השקיה, פינות ישיבה ושימושים אחרים.

לסביבת בניין ירוקה ומטופחת יש חשיבות רבה לשיפור רמת איכות חיינו: בריאותית - רוגע, שלוה, שמחה ואוויר נקי .

כלכלית - סביבת בניין ירוקה ומטופחת מעלה את ערך הדירות ואת קלות מכירתן והשכרתן באופן משמעותי.

תכנון צמחייה – יש לזכור תמיד, כי הצמחייה תפקידה להתלוות לבניין ולהוסיף לו ולא להסתירו או להתחרות בו.

בתכנון הצמחייה נקפיד על מס' דברים:

מקום הצמח ביחס לשבילים ללא הפרעה למעבר בהם וביחס נכון לבניין ללא הסתרת חלונות לכניסת אוויר ואור לדוגמא: אין לשתול עצים בטווח של 1-2 מטר מקירות הבניין וכששותלים עץ, מומלץ להביט למעלה לכיוון השמיים ולראות אם אין בקו זה כבלי טלפון וחשמל אשר עם הזמן העץ עלול להגיע לגובה שלהם וליצור תקלות ונזקים.

מיקום נכון של צמחייה ביחס לתנאי אור כלומר: תחת הבניין ומצדו הצפוני נשתול צמחייה המתאימה לתנאי צל וחצי צל (ראה רשימת צמחים בהמשך) לעומת צמחי תכלין או שיחי וורדים לדוגמא המתאימים לתנאי שמש מלאה (צד דרום בדרך כלל) או לתנאי שמש חלקית ורק כך יגיעו למראה הפריחה המקסימלי.

מרווחי שתילה נכונים בין הצמחים (לפי המידות שהצמח יגיע אליהם בעתיד לפי הרשום בקטלוגים של צמחים) וללא הקפדה על כך נקבל בהמשך הזמן צמחייה צפופה הנכנסת אחת בשניה וקשה לתחזוקה ולגיזום, מומלץ לא להעמיס בכמות הצמחייה בגינה היות ובעת השתילה כשהצמח קטן יחסית נוצר רושם מוטעה שהגינה ריקה מצמחים ועקב כך אנשים ולעיתים אף גננים טועים ומצופפים את הצמחים וכך נוצר עומס וצפיפות יתר הפוגע במראה הגינה, שמקשה על התחזוקה ומצריך החזקת גנן באופן שוטף והוצאות כספיות בהתאם... וחבל!

סידור הצמחים לפי גבהים (בשיטת "במה" שהגבוהים מאחור) מה שיביא לתחזוקת גינה קלה בטווח הארוך, מראה מסודר ולא "ג'ונגל" של צמחיה, אלא כל צמח גזום ונראה בפני עצמו.

הכרת הקרקע ושיפורה

כדי שהצמחים שנשתול בגינה יצליחו, יצמחו ויראו ירוקים יש להכין ולשפר את הקרקע בצורה טובה ונכונה על מנת שתהיה פורייה ובעלת כושר ספיגת מים טובה, עוד לפני שמתחילים את שלב שתילת הצמחים.

בגינה חדשה יש לנקות בשלב הראשוני את פסולת הבנייה שנשארה פזורה בסביבת הבניין ורק לאחר מכן יש להביא קרקע אדמה גננית נקיה ולבצע הדברת עשביה קיימת בעת הצורך. במידה ויש חוסר באדמה או שהאדמה המקומית אינה מתאימה לשתילת צמחים יש למלא את כל השכבה העליונה של הגינה כ-100-50 ס"מ גובה באדמה גננית, כמו: חול חמרה או חול דיונה אשר ניתן להשיגם בכל משתלה מעורבים עם 30% "קומפוסט" (חומר זבל אורגני).

בנוסף, יש להקפיד על שמירת שיפועים וניקוזים נכונים של המים בגינה כך שמי הגשמים או מי צנרת ההשקיה, לא יחלחלו לכיוון יסודות ועמודי הבניין ויביאו עם הזמן לרטיבות הקירות והתקלפות טיח הבניין אלא יזרמו מהבניין החוצה. יש לקחת בחשבון שכאשר קירות הבניין עומדים בשיא הגובה ומשם ייוצר שיפוע מתון של -2% 3% אשר גורם למים לזרום מהבניין אל הגינה החוצה ולא ההפך.

בגינה קיימת יש לדאוג לערבוב ה"קומפוסט" עם הקרקע 1 שק (30 ליטר) לכל 2-3 ממ"ר, מה שמביא לקרקע יותר פורייה ואוורירית המאפשרת ספיגת מים טובה בקרקע ואשר תביא לשיפור קליטת המים על ידי הצמחים ותפטור לנו בעיות של "מים עומדים", עקב אטימות הקרקע בגינה המונעת גם הזנה ואוורור, הנחוצים מאוד לשורשי הצמחים וחלחול המים הנותרים יזינו את מי התהום שכה נחוצים לנו. בנוסף כדי להגיע לתוצאה של גינה מוצלחת ירוקה ופורחת לאורך שנים יש לבצע את פעולת הזיבול והדישון במשך כל השנה כחלק מתחזוקת הגינה השוטפת אחת ל-2-3 חודשים.

דישון וזיבול (בתחזוקת הגינה השוטפת)

כדי שהצמחים שנשתול בגינה יצליחו ויגיעו למופע נאה וכדי להעשיר את הקרקע מומלץ לערבב עם הקרקע קומפוסט (זבל אורגני) 1 שק (30 ליטר) לכל 2-3 ממ"ר, אחת לעונה ולערבב \ לקלטר ביחד עם שכבת הקרקע העליונה שבין הצמחים, על מנת שתהיה מאווררת ולא מהודקת, כמו כן אני ממליץ על פיזור דשן גרגירי בשחרור איטי דשן זה משתחרר באיטיות ונקלט בצורה יותר טובה לצמחים ואינו מזהם את הקרקע או מחלחל למי התהום לעומת הדשן נוזלי. המלצה: יש לפזר את הגרגירים

באזור הטפטפת ומתחתיה ליד כל צמח לפי ההנחיות המופיעות על האריזה, דשן זה מספיק לעונה שלמה (עד 5 חודשים) ויש להוסיף ברזל לצמחים שעלוותם הצהיבה.

לא מומלץ להשתמש בדשן נוזלי המצריך זיהרות רבה ומדודה, ביחס החומר למים שעלול לחזור למי התהום ולזהמם עם הזמן דבר שמצריך ומצריך גם בדיקת המנגנון השומר על חסימת חומרי הדישון, שלא יגיעו למי השתייה בצנרת הבניין מיותר.

טיפ: מומלץ לרכוש את חומרי הדישון והזיבול עצמאית ולתת לגנן לפזר בגינה בין הצמחים, מהלך שיובייל לחיסכון של עד 20% מעלות עבודת הגנן.

השקיה חסכונית ונכונה - השקיה מדויקת

על מנת לחסוך במים, יש לדאוג שהשקיית צמחי הגינה תינתן בכמויות מדודות של מים, לכל קבוצת צמחים בגן לפי הדרישות שלה ובהשקיה מדויקת רק למקום הצמח.

ההשקיה תבוצע אך ורק על ידי מחשב השקיה או קוצב מים (אשר מחירם כיום נמוך ביותר ומתאים גם לתקציב המוגבל של נציגויות הבתים) אשר ממוקמים בראש מערכת ההשקיה פותחים וסוגרים את זרימת המים (ע"י מנגנון מכני או חשמלי) לפי תוכנית ההשקיה, מודדים את כמות המים היוצאת ואת זמני ההשקיה.

לכל קבוצת צמחים תינתן ההשקיה המתאימה לאותו סוג צמח, בהתאם לעונה ובהתאם לסוג הקרקע.

ההשקיה תבוצע רק בשעות הבוקר המוקדמות (8-5 בבוקר) כשהקרקע קרירה ואין התאדות ובזבז של המים.

יש לבקר ולשנות את תוכנית ההשקיה בעת חילוף עונות השנה ומזג האוויר, אך בנוסף יש לפקוח עין ולהיות דרוכים במקרים של שינוי קיצוני במזג האוויר (שרב וחום כבד) או סימנים חיצוניים שיראו על הצמח (התנוונות הצמח כתוצאה מעודף או מחוסר השקיה) ושינוי ההשקיה בהתאם לכל הסימנים הללו, כמו כן יש לבדוק שרק שטחים מגוננים מושקים ואין מצב של טפטוף מים בצנרת ההשקיה ללא צמחיה במקום או פיצוץ צינור או צינור לא סגור המאבד כמויות גדולות של מים. תכנון וביצוע של השקיה נקודתית ונכונה לכל צמח בגן יביא לחיסכון רב בכמות המים הנדרשת להחזקת הגינה למראה תמידי, ירוק וחיוני.

מערכת השקיה/ אביזרי השקיה מתאימים ויעילים

על מערכת ההשקיה להיות מתוכננת ומופעלת על פי הכללים, שפורטו בסעיף הקודם ובכך לבחור ולתכנן מראש דרכי את ההשקיה המתאימים לפי קבוצות הצמחים לדוגמא: צמחי הגן - עצים, שיחים, רב שנתיים וכדומה יושקו אך ורק על ידי צינורות הטפטוף החוסכים לנו מים בצורה משמעותית.

שטחי הדשא – (לאחר שצמצמנו עד כמה שניתן את גודל שטחי הדשא) יושקו או על ידי ממטרות או על ידי טפטוף טמון.

מומלץ לבחור באפשרות השניה החסכונית יותר במים ומוגנת בפני ונדליזם ופגיעות שונות. בהשקיית הדשא ע"י ממטרות יש להקפיד שהממטירים יהיו לטווח מדויק ומכוונים כלפי הדשא, לכיסוי משטח הדשא בלבד, ללא השקיית החניות, השבילים ושטחי הבניין (מה שלצערי קורה במקרים רבים).

טיפ: ככול שהגינה תהיה מוצלת יותר ע"י עצים או רשתות הצללה, הצמחים יצרכו פחות מים.

איסוף מי נגר לטובת השקיית צמחי הגינה

ניתן לאסוף את מי הגשמים ממרזבי הבית בתוך מכלים ומהם להשקות את הגינה וכמו כן יש לעצב את הטופוגרפיה ולהכין את תשתית הגן לקליטה מקסימלית של מי הנגר בתוך שטח הגן. את מי הנגר המתקבלים מהגשמים או מעודפי השקיה, יש לדאוג להסיט את המשטחים המרוצפים, על מנת שיקלטו בקרקע הגינה לטובת כל צמחי הגינה. בדרכם להיבלע בקרקע הם ירוו את הצמחים ויעשירו גם את מי התהום ובדרך זו יגדילו גם את עודפי המים בקרקע לטובת הצמחים, לתקופה ארוכה.

פתרון נוסף הוא בניית "באר יבשה": בור טבעי בעומק 1 מטר על 80 ס"מ הממולא באבני טוף עם "רשת לולים" שממוקם בפינה הנמוכה בגינה ומאפשר למים לחזור לעומק הקרקע ויעשירו גם את מי התהום, במקום שהמים יכבידו על מערכות הניקוז ויאבדו.

הדרך להזנת הקרקע והצמחים במי הנגר: ניתן לאגור את המים הנאספים מהגשמים, מההשקיה, וממי המזגנים לתוך בריכת איסוף או חפירת בור עם מיכל 100 ליטר סגור לאגירת המים וממנו לווסת את ההשקיה לצמחי הגן (ע"י משאבת מים), בנוסף רצוי לחפור תעלות בצדי הערוגות והמדשאות על מנת לווסת את המים באופן שווה לכל שטחי הגן שימנעו היווצרות תופעה כמו מים עומדים, המזיקים לצמחיה ולסביבה (גורמים לריקבון לצמח ומביאים להתרבות יתושים). מטרה זו מושגת על ידי השארת אזורים לא אטומים (גינות, מדשאות, אזורים פתוחים) כמובן שיש להקפיד על שיפועים מתאימים מהבניין והחוצה.

צמצום שטח המדשאות ודילול צמחים בעלי צריכת מים ואחזקה מרובים:

המגמה הכללית היום היא לקיצוץ מקסימלי והקטנת שטחי הדשא בגן, היות והדשא הוא צרכן מים גדול ושימוש בתכשירים ומכשירים שונים להחזקתו פוגעים באיזון האקולוגי והסביבתי כמו: דשנים כימיים, עשן ורעש בהפעלת מכסחות דשא למיניהם וכדומה. יש לשאוף בתכנון לצמצם את שטח המדשאה ולהשאיר אך ורק שטחי דשא

קטנים (עד 50 מ"ר) המשמשים לרווחת הדיירים. בכל מקרה אין להשאיר שטחי דשא ללא טיפול אשר מביא עם הזמן למצב של הזנחה ושטח הדשא הופך ל"מטרד" כשטח המלא בעשביה ופסולת אשר מזמין מחלות ומזיקים שונים לשטח הגינה.

המלצתנו לצמצום הדשא:

- יצירת "איים" של דומם וצמחייה חסכונית במים במרכז הדשא ע"י סימונו בתוחם מפריד כמו אבני מזרחה משתלבות או אבני מסלעה הזרוקות ללא שימוש וע"י כך גם נצמצם את כמות המטרות הדרושה להשקיית הדשא

(א"י הצמחייה יושקה ע"י צנרת טפטוף).

פתרון נוסף לצמצום משטחי הדשא הוא תחליפי דשא כמו:

- משטחי דק, גומי ושבילים.

- חיפויי קרקע.

- דשא סינתטי\מלאכותי – כיום הולך וגובר השימוש בדשא סינתטי\מלאכותי המגיע במגוון סוגים ובמחירים סבירים (לפי רמת צפיפות ואיכות מרבד הדשא המלאכותי).

בחירת צמחייה מתאימה

צמחייה רב שנתית חזקה וחוסכת מים

בחירת צמחייה רב שנתית "חסכונית במים" המסתפקת לאחר קליטתה בקרקע, בהשקיה מועטת כמו: השקייה חד שבועית ל 1.5-2 שעות ואף פחות, יכולה לחסוך מים רבים הן בקנה מידה של בית בודד והן בקנה מידה של שכונה או של עיר.

צמחייה רב שנתית חזקה העמידה לשחיקה ווונדליזם וללא צורך מתמיד בחומרי דישון – צמחייה זו, עדיפה על צמחייה רגישה "עונתית" הדורשת טיפול שוטף, דישון מיוחד, תחלופה כל חודשיים ורגישים למעיכות וזריכות.

קיימים כיום שלל צמחייה רב-שנתית עם מראה ופריחה מיוחדת, לא פחות מפרחים עונתיים ה"רגישים ומפונקים" במים ודישון. בנוסף, ניתן לרכוש צמחייה קלה לתחזוקה המעצבת את עצמה - צמחייה הגדלה בקצב גידול איטי עד בינוני, ללא התערבות וגיזום שוטף מצד הגנן, בעיקר בנוגע לשיחי "גדר חיה".

עצים בגינה

יש להימנע מהכנסה לגינה של עצים וצמחים עם מערכת שורשים שטחית, חזקה ושתלטנית הגונבת מים על חשבון צמחים אחרים ועלולה להרים שבילים ומזרקות (כמו: עצי אלמוגן, עצי פיקוס למיניהם), כמו כן, יש להימנע מעצים וצמחים המזריעים

את עצמם בכל שטחי הגן ומשמישים כטפילים (כמו: "לנטנה מצויה" ודקל "ווישינגטוניה") ועצים המלכלכים ע"י נשורת עלים רוב השנה .

יש לבחור בעצים וצמחים שאינם גדלים בקצב מהיר מאוד (כמו: עץ מכנף נאה שענפיו גם שבירים) וניתנים לשליטה על גודלם ומושכים אל הגן בעלי חיים שונים כמו פרפרים וציפורים, החשובים מאוד לשרשרת המזון בתוך המערכת האקולוגית. פתרון לעצים בגינה: ניתן להשתמש גם בעצי פרי כמו עצי הדר תדירי הירק (כמו: עצי לימון "וילה פרנקה", תפוז שמוטי, פומלה ופומלית) שיעוצבו עם הזמן לגובה וישמשו גם כעצי פרי וגם כעצי צל, פתרון זה מתאים בעיקר במקרים שבהם אין מספיק מקום לעצים בגינה וכך אנו מקבלים גם עצי פרי וגם צל יחד, בעץ אחד.

פתרון נוסף: ישנם היום קבוצה רבה של שיחים, שניתן לעצבם או לקנותם מעוצבים כעץ קטן, מה שמבטיח שעץ זה לא יגיע לגודל רב ולא יפתח שורשים בעייתיים כמו: דק פרי זקוף, שיח אברהם מצוי, אוג אזמלני ועוד..

להלן רשימת צמחייה חזקה ועמידה ל"וונדליזם" קלה להחזקה ו"חסכונית" במים ומומלצת לגינה הפרטית (בעיקר לשתילה בשמש מלאה עד חצי צל אבל לא לצל מלא):

חיפויי קרקע

קיימים שני קבוצות של חיפויים, החיפויים: האורגנים וחיפויים בשלל אבני חיפוי וחומרים שונים.

החיפוי מוריד את הטמפרטורה של הקרקע שמתחתיו' באופן משמעותי ביחסית לקרקע החשופה ובכך מסייע בהפחתת איבוד המים מהקרקע ומונע את ייבושה המהיר ושומר על לחות הקרקע.

יתרונות החיפוי:

שומר על הקרקע מפני הידוק.

מונע סחף של אדמה.

מונע הצצת עשביה.

בחיפוי אורגני מקבלים אף שיפור של פוריות הקרקע.

החיפוי מוסיף צבע וסגנון מיוחד לגן, נותן מראה אסתטי, נקי מעשביה ולא מצריך השקיה תחזוקה והוצאות גנן.

סוגי החיפויים

חיפויים אורגנים כמו: שבבי עצים, עלים, כבול, קליפות וכדומה, היתרון: שיפור בפוריות הקרקע, החיסרון- התקלות מהירה של החיפוי.

חיפויי אבנים וסוגי חיפוי שונים:

אבני טוף - המגיעים ממחצבות רמת הגולן, אבן אוורירית וקלה, הניתנת בשלל צבעים וגדלים שונים.

חלוקי נחל - המגיעים בצבעים ובגדלים שונים.

חיפויי בשברי רעפים - "טרה קוטה" העוברים ערבול ועיגול פינות.

חצץ - יתרון החצץ בהיותו חומר נגיש וזול וניתן לחיפוי באמצעותו שטחים גדולים ובעלות כספית נמוכה.

לסיכום: ניתן להוסיף כל חומר העולה על רוחכם והעיקר ששיג את מטרת החיפוי.

שלבי ביצוע החיפוי בגינה

ניתן להזמין את החומרים בשקיות לשטח קטן או לשטח גדול בשקים של טון ובכך נחסוך עלויות. לפני פריסת הטוף נבצע מספר שלבים:

ריסוס השטח וניקיוו מעשביה ולכלוך, יישור השטח + שיפועים, פריסת צינורות ההשקיה הטמנתם והתקנת גובלים לחיפוי.

פריסת בד שחור "פלריג" מיוחד וקיבועו ע"י יתדות יו (הבד הנו אוורירי ומאפשר חדירת מים ואוויר). הנחת החיפוי על הבד השחור בפיזור אחיד - גובה החיפוי יהיה מינימום 6 ס"מ.

חשוב לדעת: בערוגות ירק וצמחי תבלין יש עדיפות לחיפויי הקרקע האורגניים, היות וחיפויי זה מעשיר ומשפר את הקרקע לאורך זמן, חוסך שימוש בחומרי זיבול שונים, מעשיר את אוכלוסיית המיקרו- אורגניזמים והחי בקרקע, משפר את קליטת המים בקרקע ומונע את התאדותם ומשפר את אספקת האוויר ואת חילוף הגזים בקרקע .

אחזקה נכונה ומתאימה לגן ושימוש במחזור חומרים לטובת הגינה

כדי שתוכלו ליהנות מהגינה המשותפת ולהפיק ממנה את המיטב, יש לדאוג לתכנן כראוי את הצמחייה ולתחזק את הגינה ברמה טובה בכל ימות השנה. אחזקה נכונה לגן תבוצע על פי תוכנית שנתית המפורטת לפי סדר הפעולות המתאים לכל עונה ועונה ולכל קבוצת צמחים בנפרד.

שמירת ניקיון הגינה מפסולת אורגנית ואנאורגנית למראה יפה ולמניעת ריבוי מחלות ומזיקים בגינה.

הדברת עשבים רעים על ידי מניעה מקדימה, על ידי חיפוי הקרקע או פיזור חומרים המונעים הצצת עשבייה כמו: "גרגירי רונסטאר", הוצאת עשבייה קיימת על ידי מקלטרת באופן ידני או בשימוש בחומרי הדברה "ירוקים" בשטחים פתוחים בהם מרוכזת העשבייה.

יש לזכור שככל שתצטמצם כמות העשבייה בגן, נחסוך יותר מים היות והצמח יקבל את מירב הכמות מבלי להתחלק עם העשבייה.

דישון וזיבול זיבול אורגני (קומפוסט) ודישון אך ורק בדשן אורגני או דשן המתפרק בשחרור איטי הידודתי לסביבה.

שתילת צמחים במרווחים מתאימים (ליצור לכל צמח וצמח את מרחב המחיה שלו). בדיקת תקינות מערכת ההשקיה דליפות מים, צינורות פגומים, טפטפות סתומות והפעלת תוכנית השקיה המתאימה לפי העונות ולפי כמות המים המתאימה לכל קבוצת צמחים בנפרד.

גיזום נכון של עצים וצמחים המשאיר את הצמחים בגודל הרצוי, היות וגדילת הצמח לממדים גדולים מדי, יביא לצריכת מים מוגברת יותר על חשבון הצמחים שלידו.

ובעצים – ככל שהעץ גדל, השורשים מתחזקים ועלולים להתרומם מעל שטח פני הקרקע ולהרים את משטחי הריצוף או להיכנס לתוך הדשא וצנרת הביוב.

צמצום נוף העצים באופן תמידי יביא גם למניעת אסונות ונזקים הנגרמים משבירת ענפי העצים.

מחזור חומרים לצורכי הגינה:

בשנים האחרונות, קיימת מודעות הולכת וגוברת של החשיבות שבמחזור חומרים, לדוגמא: מחזור בקבוקים ופחיות, נייר, ואפילו מחסניות דיו למדפסות וכדומה. המחזור מביא לכך שבמקום להוסיף עוד פסולת, המביאה לזיהום ומפגע אקולוגי, בני האדם ממחזרים את החומרים הקיימים ומפחיתים בכך משמעותית את כמות הפסולת.

גם בתחום הגינון קיימת תופעה יפה של מחזור חומרים שונים והפיכתם לשימוש בגן, כמו: צמיגי גלגל רכב המשמש לנדנדה וגם לתוחם ערוגה או גזע גדום המשמש כספסל ישיבה או מתקן למשחק בהליכה לשווי משקל, מאבני מדרכה זרוקים – ניתן ליצור שבילים בגינה ולתחום ערוגות.

ניתן גם לייצר "קומפוסט" חומר\זבל אורגני בייתי עבור צמחי הגן ע"י רכישת מיכל סגור ומיוחד "קומפוסטר" שבו מכניסים לתוכו קליפות ירקות ופרות, עלים, נייר ואדמה, מרטיבים במים אחת לשבוע ומערבבים ולאחר כחודשיים עד שלושה, אנו מקבלים זבל אורגני מצוין לגינה לפוריות הקרקע והצמחים (יש לדאוג לבצע זאת נכון ולסגור עם מכסה על מנת שלא ייהפך למטרד סביבתי).

תודתנו נתונה למר זאב פישפדר

הנדסאי אדריכלות ונוף שסייע בהכנת החוברת

להזמנת ייעוץ גינון חינם לנציגות הבית

ניתן להתקשר למוקד שירות לקוחות ארצי

08:00-17:00 *8484 בימים א'-ה' בין השעות